

SLOVENEK.

Oznaniła.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje smenke plačujejo po prostoru. Za vsak list mora biti kolek (štempelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

V sredo in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto . . . 6 for. 20 kr.
" pol leta . . . 3 " 30 "
" četert leta . . . 1 " 70 "
" mesec . . . — " 60 "

Po pošti:

Za celo leto . . . 7 for. 50 kr.
" pol leta . . . 3 " 80 "
" četert leta . . . 2 " — "
" mesec . . . — " 70 "

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. posem.

V Celovcu v saboto 13. oktobra 1866.

Tečaj II.

Česa nam je po miru treba?

Dr. L. Zdaj po vojski čutimo še le prav živo resnico besed, s katerimi nam Koseski tako krasno popisuje bojišča: „Na porušeni planjavah ljutih vojsk sirovi krik doni, pred njim, za njim nemili glad mori, vekšaje strah raztrešnice krvave.“ Pa mila nam osoda odstranila je to nevarnost, zdaj smo oteti. Zlati mir razsteguje zopet svoje perutnice nad Avstrijo in prav je, da se ga veselimo.

Najbolj pa in moško slavili bomo ta mir premišljevalje in prevdarjaje, kaj nam je storiti po takšni nevihti, po takšem viharju. Gotovo je, da ne smemo obupati, ker bi to ne bilo moško; tudi ne smemo lahkomišljeno, nemarno živeti, ker bi bil bodoči čas le puhel, plesniv mir in gotov pogin. Kakor vsak umen gospodar po grozoviti nevihti vso škodo pregleda, popravi in prenaredi, kar ni bilo zadosti stanovito in trdno, tako mora tudi Avstriji zdanji mir biti pred vsem čas, da pregledujemo, spoznavamo in od pravljamo vse to, kar je gnjilega in škodljivega pri nas. Naj tedaj vsi stanovi brez izjemka sebe preiskujejo, in našli bodo gotovo dosti trohlljivega. Vsi stanovi so pa v zvezi med seboj, zatorej naj vzajemno si pomagajo, in drugi naj družega poslušajo, temveč ker celo od nasprotnika zvemo, kaj je napčnega in slabega pri nas ali v nas. Temu kljubu se nam godi, da, če očitamo ljudem kakoršnega koli stanú najmanjšo stvar, navadno je, da se nad tem hudujejo, trde, da je pri njih vse dobro in prav. Tako se vsak brani, spoznanja ni nikjer, in tako ostane vse pri starem. — Pa ne samo vsem stanovom, tudi vsem avstrijskim narodom

mora zasijati ta luč, posebno nam Slovanom. Večina je v Avstriji slovanska, tedaj nam je dolžnost zavedeti se in spoznavati, kakšni smo in kakšni moramo biti, da bodemo izpolnovali vse kar se od večine po vsi pravici tirja. Zlasti tu na italijanski meji je velika sila in potreba. Prestana nevarnost je morala vsakemu oči odpreti in prepričati vlado in ljudstvo, da tako ne more več ostati, kakor je bilo. Italijanska meja je prav blizo, in če je bil italijanski upljev že poprej mogočen, še močnejši bo zdaj, ker naše vlade tam več ni, da bi se mu upirala. Temu upljevju moramo mi Slovenci zdaj nasproti stavljeti našo narodnost, slovansko omikano narodnost, da se borili bodemo z enakim orožjem! Tako se bodo tudi v Istriji, v Dalmaciji Slovani ubranili krivičnemu zahtevanju le s pomočjo narodne omike. Naš poklic je tu na južno-zahodnji meji visoko povzdigniti Slovanstva zastavo. — Po vsi Evropi vidimo, da spoznava vsak mogočen narod, vsaka mogočna država svoj poklic in svojega bitja posebni namen; tako Angleži, Francozi, Rusi, Italijani itd., tedaj je tudi nam potrebno, da se zave vsak avstrijski narod svojega posebnega poklica, in vsi vkup poklica in namena cele cesarvine.

Spoznanje poklica, spoznanje vseh pomankljivosti in potreb nam pa ni zadosti, tudi ne zadostuje golo spoznanje, po katerih vzorih in načelih da se ima vse prenejati. To bi bila le pusta teorija in prazna sanjarija. Precej po spoznanju nam je moško in pogumno izkoreniniti, kar je napčnega in zastarelega, in djansko vpeljati kaj novega in boljšega. To pa je zmirom in povsod težko in trudljivo, zatorej nam ima

biti mir čas velikega dela in truda. In to delo, težavno samo po sebi, bo toliko težje, ker je dosti nasprotnikov. — Nekterim se je staro preveč prikupilo. Starih čeravno ne več premernih, celo škodljivih postav, naredb in naprav nočejo odpraviti. Po ljubem starem kopitu jim je lahko delati, to je manj trudno in manj pazljivosti in premišljevanja je treba, starega molika ne morejo tedaj popustiti! Oj, naj bi ti pomislili, da pri starem ne smemo ostati po nobenem načinu. Naprej tedaj! Zmaga samega sebe je slavna in srčnost velja!

(Konec pride.)

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju. (Čehi in Belcredi; ustavno življenje; Beust; nemška stranka). Že je „Slovenec“ večkrat omenil, da reči na Českem slabo stojé, zaupanje pojema, nezadovoljnost narašča, in časniki pišejo od dne do dne ostrejši proti Belcrediju. Posebno tožijo zoper to, da sta se za deželnega poglavarja in ces. namestnika postavila moža, ki ju narod iz celega serca ne more; da birokracija spet svoje rogove pomalja; da se okrajna zastopništva v svojej delavnosti tako motijo in zavirajo; da se ubogej in poškodovanej deželi toliko potrebna pomoč tako po malem in počasi deli; da se železnica od Pelzna od Budejovic ne začne narejati; da se starodavne pravice česki kroni ne pripoznajo, kakor kroni sv. Štefana; da se državni minister jame sukati na dualistično stran. To je res cela velika rajda prav

Besednik.

Potopisne in druge črtice.

Iz Halož.

(Konec.)

Najvažnejše za Štridavo je zgodovinska cerkev sv. Jeronima (Remuša) na priličnem holmiču nad Remuševim studencem, kateri ima starinsko obliko in najboljšo vodo v vsi okolici. Ta cerkev, nekdanj od potresa razrušena in spet postavljena, je vsa prekrasno slikana s povestnimi podobami, pa gorjé, povse zapuščena, na več krajih nateče, in nektere slike je že zjedla mokrota. Župniki so zanemarili toliko znamenit spominek, kakor tudi župno cerkev, ni plašča, ni dopetnice, ki bi jo človek snage vajen mogel obleči; g. kaplan si je moral na svoje potroške mešno knjigo napraviti, one niso za rabo. Te vrste ljudje ne marajo ni za božjo čest, ni za narod, — zakaj neki gospod Bog ima take gosti na svetu, menda da samo jedó in pijó kakor ljuba živinica! Sedanji marljivi in narodni duhovni pomočnik g. Lucij, rodóm štirski Slovenec, se trudi, kolikor mu okolnosti dopuščajo, ljudi nagibati za olepšanje župne cerkve in popravek sv. Jeronima. Po njegovi skrbi in marljivosti

je veliki žrtvenik (darilnik) sv. Jeronima ponovljen, žagrez urejen, kar se godi iz radovoljnih prineskov. V Zagrebu učijo, da je sv. Jeronim imel svoje rodišče na Dalmatinskem, menda v sedanji Srenji na Istrskem; gotovo imajo krepke razloge, na ktere se opirajo tako trdeči. Ovdešnji bivalci pa si tudi svojijo sv. Jeronima kot štridavskega zleženika, kar dokazuje Bedekovič v ogromni knjigi. „De natali solo st. Hieronymi“, ktero sem že videl pri g. župniku belolinskem in domači g. kaplan jo je dobil iz Maribora. V tem delu je tudi natanko popisano mestopis vsega Medjimurja in starinsko bogoslovje slovansko; v nji nahajaš besede Ladi na čest spevane te-le:

Lepe Ive trga rože,
Tebi Lado sveti bože.
Lado, slušaj nas Lado:
Pevke Lado pevamo ti,
Srca naša vklanjamó ti.
Lado slušaj nas Lado.

Želeti bi bilo, da bi nam kak učen Slovenec iz te knjige kratek posnetek spisal v slovenskem jeziku; bilo bi to prilično in podučilno berilo gledé na Medjimurje v narodopisnem in zemljepisnem oziru in gledé na bogoslovje starih Slovanov. Za to Štridavo kakor rodišče sv. Jeronima govorijo ti-le nam znani razlogi: Sv. Jeronim sam o sebi piše: „Patre Eusebio, natus ex oppido Stridonis, quod a Gothis eversum Dalmatiæ

confinium fuit“; tedaj se je narodil v Štridavi, ki razrušena od Gotov je bila mejašstvo Dalmaciji. Po Prokopu, one dobe pisatelju, skleplje Schönleben, da je Štridava mogla biti med Samboteljem (kar bi po našem bilo: Sobotišče, na razloček od Sobote pri Muri), Ptujem in Čakovcem (na pol pomadjarjeno: Csaktórnya-Warththurm, odtod marljivi Nemci: Čakatur). Valvasor meni, da je 15 ogrskih milj niže Radgone. Kake so ogrske milje? Nek rojak je hotel Jeronima v Betlehemu bivajočega obiskati, ta pa mu odpiše: „Tu homo, animal Panonus, non times undas et mare“? Znano tudi je njegovo pismo napisano iz Palestine Kostricio, in drugo Kostrinae; teh imen rodovine še sedaj v tej okolici živijo, kar ima gotovo dokazalno moč. — Pri tej priliki nasvetujem: Naj se to nerešeno pitanje dene na dnevni red in naj učenjaki te in one stranke vse mogoče razloge razgrnejo v javnih časniki ali posebnih knjižicah, da se ta dvomba razjasni za ktero že koli okolico. Učeni g. dr. Ulaga pregledavši cerkev sv. Jeronima v Štridavi, in potem prišedši v Haloze je primerno in modro omenil kvar, da vladništvo toliko slaven spominek v nemar pušča, ono naj bi ta posel v roke vzelo, cerkev popravilo in kak zavod ustanovilo (Pavlini so bili ondi). Jaz pa bi še priporočal zagrebškemu vladistvu, da bi osnovalo zavod, kateri bi se

imenitnih pritožb. Vendar se nam je poslednje dni zdelo, da se bode ta česki klopčič z lepo razmotal; kajti uradni časniki so jeli terdit, da Belcredi ostane zvest septemborskemu manifestu, da se volilni red za deželni zbor predeluje, da svitli cesar sam pride na Česko in prinese izdatne pomoči. Vse to nas je tolažilo in veselilo. Kar sta pa časnika „Politik“ in „Narodni listi“ predvčerajšnjim oznanila, treščilo je v nas kakor strela z jasnega neba, in nas globoko v serce zabodlo. Vlada namreč misli po volji samega Belcredija proti federalističnim listom posebno na Českem strune terdo napeti in prav ostro postopati, da „Politik“ in „Narodni listi“ ne bota več dolgo na svitlo hodila; ne bode dolgo in prepovedana bota! Se ve da je to bilo olje na ogenj in Čehi so kaj pobiti pa tudi hudi. — Še dobro se spominjamo, kako hudo in strastno so nemški časniki proti sedanjemu ministerstvu razsajali, da je vse le stermelo, da vlada kaj takega mirno prenaša. In ljudem, ki so Belcredija nagovarjali, naj jim na pete stopi, odgovoril je prav ustavno in pametno: On noče političnih mučencev narejati. Komaj pa je leto minulo, čujejo se vsi drugačni glasovi proti tistim časnikom, ki so sedanje ministerstvo vselej tako krepko podpirali in zlasti Belcredija v zvezde kovali. Mi tega skorej verjeti nečemo in mislimo, da je to spet ena tistih račic, ki so jih Belcredijevi nasprotniki že toliko po svetu spustili, da sedanje ministerstvo podkopljejo in veržejo. Ako so pa ti glasovi resnica, ne vemo, kaj bi rekli in koga bi bolj omilovali — vlado ali federaliste! Več ko 20 milijonov ljudi je v Avstriji federalistov in jasno je kot beli dan, kdo mora v takem boju pasti. Zgodilo se bo, česar nikoli nismo želeli in še zdaj ne želimo: zatorej mir in sprava! — Med narodi se bode uravnanje in ustavno življenje menda 15. novembra s tem pričelo, da se začne ogerski deželni zbor. Vlada ima upanje, da se bode zastran skupnih zadev kaj takega sklenilo, kar je vladi po volji in se more postavnim zastopnikom predlitvanskih dežel predložiti. Čudimo se vsi, zakaj o hervaškem deželnem zboru ni slišati besedice. Tudi smo radovedni, kdo so po Belcredijevem programu postavni zastopniki posamnih dežel. Mi ostanemo pri svojem, da so deželni zbori, kakor je tudi Belcredi sam lani terdil. Da bi le ogerski zbor kaj pametnega napravil; pa javeljne bo s tem madjar-

skim in madjaronskim zborom kaj opraviti! — Beust za zdaj ne bo pri nas minister, pa ne zavoljo svojih političnih Avstriji nepristojnih misli, timveč Prusi so zobe pokazali in Beust je padel! — Od nemške stranke, ki se je na Dunaju zbrala, da si napravi politični program za vse avstrijske Nemce, od te stranke se je samo zbralo 15 poslancev; da med njimi tudi vaš koroški poslanec, znani velikonemec in centralist Čabušnik, manjkal ne bo, vedeli smo že poprej. Pri Skené-tu so se zbrali; pa Skene je dober cukrarničar, politikar pa nobeden. Program, ki so ga skovali, bode skorej mirno v Gospodu zaspal!

Dežele notranje-avstrijske.

Iz Celovca. (Deželni zbori; nova postava; planinski lovci; vojaki; Gorupov dar; kmetijska šola; letina.) Naš mestni odbor je nekaj krožil, da hoče skleniti, naj se prošnja na cesarja napravi, da se skličejo deželni zbori. O tej prošnji je vse umolknilo in mi dobomo deželne zbere, preden ta predlog pri mestnem odboru pride na dnevni red. Naglost je huda reč, misli naš mestni odbor. Pa dobro, da se odpró deželni zbori brez te prošnje; ti naši gospodje bi bili svoj nos kaj visoko vihali, misle, da so oni ustavno življenje obudili. Naj pa bode, kakor hoče, skrajni čas je, da se oživi že celo leto pokopano ustavno življenje in delovanje; da bi se le tudi kaj prida storilo! — Cesar je poterdil novo postavo, po kerej se Koroško vnovič deli na 12 okrajev. Zdaj imamo 29 okrajev, nekdanj pa smo imeli 8 okrajnih poglavarij; zdaj smo prišli tako rekoč na sredo in tako bode morebiti najbolje. O tej razdelitvi povemo o svojem času kaj več, tega pa že danes ne moremo zamolčati, da se na narodne razmere pri tej razdelitvi trohice ni gledalo. — Vojakov je v Celovcu in po Koroškem sploh toliko, da vse mergoli; zdaj so prišli še prostovoljni „planinski lovci“ in se razpuščajo domu; nekteri pa se branijo, ker nimajo nobenega domovja in potrebne obleke. Slišimo, da se jim dozdanja vojaška obleka prepušča. Po tem torej se ni zgodilo, kar so ljudje skorej vsi želeli, naj se prostovoljci denejo med realno vojsko, ker se tako naj bolj postreže njim samim pa tudi celej državi. Kaj hočejo

sirote začeti? Kar so znali, odvadili so se, privadili pa marsikaj, kar jim ni k sroči, tudi je zima pred durmi. Terda bode nam vsem po zimi. Pa varovali nas bodo vojaki, ki so tudi po kmetih nastanovljeni. Res, da je vojakov toliko, da po nekterih hišah domača družina pa domača živina nima prostora. Tega pa vendar ne vemo, ali so zavoljo tega ljudje in blago bolj varni. Od več krajev čujemo britke pritožbe. Tako nam je eden največih posestnikov blizo Hodiš pravil, kaka se mu je te dni godila. Ob 12 po noči je hotel v svojej hiši pokoj imeti in je zaukazal, naj gredó vojaki spat. Pa kaj je odnesel? Omlatili so ga, da je obležal. Kaj je pomagano, akoravno jih ti hudobneži poznej dobijo, mojih ran in bolečin in škod mi nihče več ne odvzame. Naj viši poveljniki svoje podložne bolje pasejo in na uzdi imajo, da se ljudje preveč ne razkačijo in se ne jezijo tudi na take visoke in najviše gospode, ki za take nerednosti kaj ne morejo. — Den na den se oglašajo ubogi rodoljubi, naj se jim „Slovenec“ po blagej Gorupovej volji zastoj pošilja. Zdaj jih hodi že 38 iztisov zastoj na vse konce slovenske dežele. Veselje in hvaležnost je povsod; kako lahko se rodoljubom pomaga! — Kmetijska šola v Celovcu se začne 5. novembra t. l. Že je razposlano vabilo, naj se učenci pridno oglašajo, pa tudi je oznanjen načrt, po katerem se bode učilo. O tej šoli skorej kaj več, — danes le samo to, da od Slovencev v njej ni ne duha ne sluha. Pa kaj se bomo čudili, ker je vodja njen ravno tisti slavni doktor, ki Slovence ozdravlja kakor černo živino, s katero tudi ne more govoriti. — Zastran letine moramo žalibog naznanjati, da je ajda letos kmete goljufala; še precej lepa se je kazala, siplje pa le pičlo, ni snopa in ni zernja.

Iz Omurca, 28. sept. (Zagovor.) „Slovenec“ noče nikomur krivice delati, brem v 42. listu letošnjega „Slovenca“, in tudi rade volje popravlja, kar ni resnica, — ako se mu dokaže, da ni res, kar se je pisalo. Zanašaje se na te „Slovenčeve“ besede prosim naslednjim vrsticam prostora v njegovih predalih. — „Potopisne in druge črtice“, zapisal Jakopič, kažejo se v 75. listu „Slovenca“ res zanimive, kakor „Slovenec“ sam v istem listu pravi, in imajo mersiktero drago zrnice, pa v drugem oddelku v 76. listu naletim na debele in ne lepe. Med drugim pravi g. J.: „Tako sem sam

razun pobožnosti pečal tudi marljivo z vedami, katerim je sv. Jeronim bil zvest prijatelj. Bratje Hrvati! ne dajte, da bi prepadli blagega spomina vredni ostanki! — Od Štridave kraj medjimurske in štirsko meje do Središča so skorej sami bregovi s trsjem nasajeni; celo blizo Središča se vidi pricestni napis: Megye Zala; megye = medja = meja. Madjarski bahači niti za županovino nimajo svoje besede, nego rabijo našo, nas pa zatirajo, — sram jih bodi! Napis je madjarski, čeravno v celi okolici ne najdeš priprostega človeka, kateri bi madjarski znal. Bach-Schmerlingovci nam, Deakovci pa onim delijo dobrote; samo pazite, da vam ne bode žal! Trg Središče, poslednja železniška postaja na Štirskem, imenuje se v nemški pisavi Polstrau; nek hrvaški učenjak vozeči se po železnici mimo Središča je omenil, ni li Polostrov skvarjen v Polstrau. Odgovoril sem, da ta trg ima slovensko ime Središče in na Slovenskem med narodom ni znana beseda „ostrov“; vendar njegovo mnenje ima lahko nekaj veljavnosti in vrednosti, ker je ravno na medjimurski meji, in Medjimurje je polostrov med Muro in Dravo. Tu smo skusili bermati za Matico, pa ni šlo ne zbog siromaštva, nego škripavosti. Iz Središča so nekteri duhovniki prebrisane glave in učeni, pa Bog ne daj, da bi kteri za pisalo prijel; g. H., prišedši z Nemškega, je počel na novo se slovenski

učiti in skladati molitvenice, toda nenadama in zgoda župnik postavši je slovo dal piséku, češ, da se ne sklada knjižnik in župnik! V Središču narodni duh in narodno življenje trdno spanje spi, menda zato, ker je na steni župnega hrama bil črni križ s pomenom, da spada pod nemško križniško oblast, ali pa, ker je g. dekan nemškutar prve vrste. Poslovivši se s temi mlačnimi krajevi in odnesši neugoden spomin dušne in narodne zanemarjenosti odrinil sem urno v mile mi Haloze.

Listi iz bele Ljubljane.

VI.

(Tri veselice: čitalnica kranjska, beseda 27. p. m., čitalnica v št. Vidu, lep izgled vsem mestom in trgov; domoljub g. Jož. Gorup; vesela novica iz Ljubljane.)

(Konec.)

Kakor da bi veselja in radovanja ne hotlo nikoli konca biti, čakala nas je zopet nova, prava narodna veselica, krst št. Vid-ske čitalnice. Kaj v št. Vidu, komaj eno uro hoda od Ljubljane, tudi čitalnica?

Tako bi utegnil marsikdo vprašati. Tako je, dragi čitatelj! V št. Vidu, ki se nikakor

ne prišteva v vrsto slovenskih mest ali trgov, ki je le pohlevna vas, tukaj je spravilo živo domoljubje čitalnico na noge. Ali vas ni sram, zastala mesta in trgi, da se tako malo brigate za narodno življenje, ko si že vasi stavljajo svoja narodna zavetja, svoje čitalnice. Kolikor nam je znano, je št. Vid prva vas na Slovenskem, ki ima svojo čitalnico, osnovano po pravilih družih slovenskih čitalnic. In kako krepko jedro ima v sebi, tega smo se prepričali koj v prvej besedi, s katero se je začela. Koj prvi pot predstavljala se je glediščina igra, v kateri so vse osebe bile dobro predstavljane. Sicer pa se je tudi vršila vsa beseda prav lepo in sta nam še posebno dopadla govora g. predsednika in tajnikov*, ktereja je g. tajnik, podobar Kunovar, sam zložil. Da bode društvo, katero ima na čelu mnogo za služnega moža, g. župnika Blaža Potočnika, lepo napredovalo in za omiko in izobraženje cele okolice mnogo storilo, kdo bi tega ne bil prepričan? Vi pa vrli št. Vidčanje, krepko stopajte naprej po poti, katero ste si zaznamovali, in dosegli bodele tudi svoj cilj. Dokler bodo stale čitalnice in širile pravo, na naravni podlagi utrjeno omiko in razveseljevanje, radostne bodo po

* Ta govor Vam pošljem prihodnjic, ker je vreden, da ga natisnete.

videl ali pa od drugih ljudi praviti slišal, da je pri častiti duhovščini v Apači, v Cmureku itd. več nemških „cajting“ najti, — „Slovenec“ in ljube „Novice“ pa se lahko pogrešajo! Kaj mislite, ali je mar to prav? Po mojih mislih gotovo ne, . . . — Ako hoče g. J. resnico svetu povedati, koliko imamo Cmureški duhovniki slovenskih časnikov in nemških „cajting“, in kako je pri nas zastran slovenskih družeb, stori najboljšo, ako pride sam pogledati, namesto da verjame lažnjivim jezikom. Vrata so mu vselej odprta; ako pa tega noče, pa naj popraša založništvo „Novice“ in „Danice“ v Ljubljani, mislim, da mu bo rado pokazalo zapisnik svojih „Novičnih“, in „Daničimh“ naročnikov, — naj pobara lastnike in vrednike „Slovenca“, „Priyatla“, „Cvetja iz domačih in tujih logov“, v Celovcu, gotovo ga ti gospodje ne bodo pustili na suhem, — naj bere na str. 160 št. 4 letočnjega „Glasnika“, — naj se potruji tudi k založniku „Klasja z domačega polja“, gotovo bode tudi tam resnico zvedel, — naj prebira v koledarčku družbe sv. Mohora imenik mohorjanov, — zastran slov. Matice pa si naj očala natakne in pogleda v „Novice“ l. 6., l. 35. 1865, in l. 30, — 1866, v imeniku matičinem koledarju privezanem smo Cmurečanje po naključju izostali. Da si pa mi, Cmureški duhovniki, ki imamo med 7000. farani čez 6000 Nemcev, tudi ktere nemške „cajtinge“, p. „Gemeinde Zeitung“, „kath. Wahrheitsfreund“ — „Tagespošta et Comp.“ se pri nas zastoj iščejo — omislimo, bode nam blaga duša J. gotovo prizanesel. — Ako slovenske časnike marljivo prebirate in radi pozvedujete, koliko ta ali uni za narodno reč žrtvuje, bi gotovo tudi lahko vedeli, da zdanja Cmureška duhovščina tudi Vodnikovega in Slomščekovega spominka ni pozabila; da se je še tisočletnice ss. Cirila in Metoda ne samo z besedo, temuč tudi djansko udeleževala, to bodo resnicoljubni slovenski gospodje v Mariboru potrdili. Gotovo pa, smem reči, storimo Cmureški duhovniki za narodno reč blizo toliko, kakor marsikteri, ki se širokoustijo in pri vsaki priložnosti naštevajo, koliko jih narodna reč stane. To sem moral povedati, da se povse resnica zve: Vsakemu svoje!

Iz Celja 30. septembra. ♀ (Vojaki. Koler. Šole.) Ne strmi preveč, slovenski svet, da so dopisi iz Celja le bele vrane po domačih časopisih. Saj ti je znano,

zdravljale svojo najmlajšo sestrico čitalnico št. Vidsko! Živila mnogaja leta! Slava!

Naj konečno omenimo tukaj še ene prevesele novice, ktera nas je navdala z živo radostjo. Kakor je že naznanil „Slovenec“ svojim čitateljem, obljubil je slavni rodoljub gosp. Jožef Gorup, trgovec v Trstu, plačevati 50 iztisov „Slovenca“, kteri naj bi se pošiljali ubogim učiteljem ter se tako pospeševala omika in izobraženje. Tudi mi zakličemo iz globočine svojega srca vrlemu domoljubu trikrat Slava! Da bi imeli mi kaj več tacih domoljubnih mož! Pa tudi tukaj pri nas v Ljubljani se je zbralo skupaj več ljubljanskih rodoljubov, kterih je trdna volja razganjati megle, ki so zakrivale dozdale celovškega „Slovenca“ belej Ljubljani, ter delati v podporo našega edinega političnega lista, da ga povzdignemo, kolikor je le moč. To je vesela prikazen, ktero Vam radostnega srca naznanjam, omenjeni rodoljubi pa naj bodo preverjeni, da njihov trud gotovo ne bode ostal brez vspeha! Delajmo složno in gledajmo vedno na eno in edino stvar, in ta je blagor našega naroda!

Lomovič.

da Celjani še po večini mirno spavajo, zibaje se v sladkih sanjah velikega „rajha.“ Zato je pa tudi težko, od tod vedno kaj poročevati, — za marsikterega je pa še celo nevarno. Če hoče o gimnaziji ktero spregovoriti, ni v stanu tako skrbno paziti, ako hoče resnico povedati, da bi mu ne ušla ktera pušica, ki bi po ušesih tukajšnjega „Lehrkörperja“ ne zafrčala preostro. In ko bi ga zvohal, bilo bi djano po njem. Če hoče okterem „purgarji“ kaj črhiniti, je tudi ne more lahko brez vsega zabavljanja izpeljati. Po tem bi pa ne škodoval le sam sebi, ampak še veliko drugim. Torej brez zamere, da sporočim le zelo navadne reči, ki bodo znabiti le malokterega zanimivale. —

Danes je mestu in njegovi okolici došla rešivna, srečna ura. Tukajšnji vojaki „Gerštnerji“ in „Sachsen-Wajmarji“ so nas zapustili ter šli na Ogrsko, kakor je bilo slišati, v Buda-Pešto. Daširavno so bili prvi postrežljivi, ponižni in še koj bogoljubni, ktere lepe lastnosti se sploh se pri slovanskem ljudstvu nabajajo, bo se vendar razum tako imenovanih „frajlic“ in „—kic“, ki jih je že besedničar iz bele Ljubljane omenil, kakoršnih se tudi tukajne manjka, javeljne kdo po njih solzil. Pa ni pravila brez izvzemka in tudi med le-temi ovčicami je bilo dovolj takih zasejanih, ki so bili ubogemu ljudstvu v nadlogo, muko in težavo. Sprehajaje se po cesti v hladnem, lepo jasnem večeru došel sem kmetiča, ki mi je o svojih vojakih sledeče hitel praviti: „Slišal sem, da je mir že davno sklenjen. O vojskinem času še za vojake vedel nisem, sedaj pa, ko je mir, jih je kot listja in trave. Časi so slabi, denarja ni, drago je vse, letina se ne kaže dosti dobra, torej nas križ za križem tlačii, sedaj pa so nam še le-ti živi pekeli poslali. Pa ko bi se le obnašali tako, kakor se sploh za ljudi spodobi, saj ne tirjamo soldaškega reda; pa pomagaj si, ker se obnašajo skorej enako ljudem v notranji Afriki, o kterih sem že večkrat slišal pripovedovati. Meni so enega stotnika, enega častnika in tri prostake vrinili. Stotnik je prav fleten; pa častnik in prostaki so kot živa h. . . K sreči imam razum navadne sobe še malo hišico, v ktero sem z ženo ubežal; družina se pa rajši po podih klati, kot da bi z njimi stanovala. Ko je žena neko jutro v peč zakurila, da bi kruh pekla, so ji vsa drva in ogenj na sred kuhinje zmetali, rekoč: „Za nas je v hiši prevroče; čehočete kruh peči, nesite ga k sosedu.“ Ne hoté se z njimi prepirati, morala je hlebe v koš djati in nesti jih v sosedovo peč. — Častniku pa s posteljo ni bilo mogoče vstreči. Pripravili smo mu koruzovo slamnico, kakor je bilo zaukazano. Pa ko se je vlegel, začel je kleti in jeziti se, kot da bi ga bilo devet sršenov piknilo. Mislil sem si, kaj si sirota mehkužnež na bojišči počel, kjer so ti namestu koruzovine žareče kroglice za herbtom svršele.“ — O Sachsen-Wajmarjih, ki so bili v Žavcu in njegovi okolici razkropljeni, pripovedovale so se še žalostneje reči. Vganjali so neki vse bažite sitnobe in nezgodnosti. Ni se torej čuditi, da so kmetje tožili: Ko bi bil Prus pridiral v naše kraje, težko bi bil tako počenjal; pa če bi bil tudi, bi mu ne smeli zameriti, ker prišel bi bil kot sovražnik; ali od Avstrijancev bi ne bili kaj tacega pričakovali! Mi plačujemo davke za vojaštvo, da bi nam stražilo naše imetje; pa to je lepo straženje, če je pod ključem komaj kaj varno!“ Zatorej z večino želim vsem zdravo in srečno potovanje po širokem svetu.

(Konec pride.)

Zavrac. 24. sept. M. K. (Tudi potrebno!) V 70. listu „Slov.“ sem bral v dopisu iz Loke, po kako težavnem, sicer pa krajšem potu so se vojaki iz Laškega skozi Jdrijo na Gorenško vračali. Prosim te tedaj, ljubi „Slov.“, ki se marljivo potezaš za svoje, da sprožiš vprašanje, ali bi se ne dala ta cesta kaj popraviti s tem, da se

nekaj klancev poravnava in deloma z nova semtertje (n. pr. iz Godovič čez Veharše, Zavrac v Žiré) še bolj prikrajša, kar bi bilo v sedanjem času kaj koristno, ker se nam je laška meja tako zelo približala in bode najberže treba mnogo vojakov vedno sem in tje pošiljati. Naj bi to možje, ki deržijo kermilo dežele in njenega blagostanja v rokah, v resen prevdarek vzeli in ne poslušali naših kratkovidnih županov, ki menda nič nočejo od tega slišati.

Iz Ljubljane. M. (Žandar in ogleduh.) „Slovenec“ je v nekem listu prinesel dopis iz Negove, ki pripoveduje od strašne nesreče, ki se je na rojstni dan B. D. M. tam zgodila. C. k. žandar je ondi bolj iz ošabnosti, kakor iz nevednosti, nedolžnega kmeta ustrelil. Prebravši ta dopis sem djal sam pri sebi: mož, ki je po nedolžnem eno pod rebra dobil, naj bi se ne bil branil, temuč pomislil naj bi bil, da so se zoper sirovo silo in ošabno nevednost, zlasti če se ogrinja s plajščem javne oblasti in dozdevne vsemogočnosti, tudi bogovi zastonj vojskovali. — Doživel sem letos nekaj prav tragičnega v št. Pavlu na Koroškem 6. avgusta. — Pripeljem se v št. Pavel in stopim v kerčmo; tam prašam po bližnji poti proti Dravi in grem v samostansko cerkev. Nazaj pridši nekaj južinam, kar stopi k meni c. k. žandar. Na njegovo povelje mu pokazem svoje pravice; ni mu bilo zadosti, — on hoče videti tudi moje reči. Tudi te mu radovoljno pokazem, in mu zastonj še enkrat povem, kdo da sem, kaj da iščem, pri kom sem bil, in da c. k. častniki in drugi gospodje, kterim sem pravice kazal, niso našli čisto nič sumljivega pri in na meni. Bil je namreč terd Nемеc, mojih slovenskih in latinskih pisem ni razumel in mi preštetnjal vse žepa in zaplate na obleki itd. ter si gotovo mislil: Tiček, ne boš mi ušel, kajti hotel je po vsej sili ogleduha vjeti. Ker pa pravi ogleduhi v št. Pavlu berž ko ne niso nič iskati imeli, bila je pa moja oseba za to kakor nalašč (?) pripravna in ugodna (zemljevid v žepu čemu mu neki za družega bo?), hajd z mano v uradnico. — Sumljivost se je zmanjšala, kakor hitro stopim v uradnico, in ko poslednjič c. k. predstojnik notri stopi in me moj velemož ovadi za Bog zna kako nevarno osebo, pogleda mene in moje reči g. uradnik in me uljudno nagovori. Ali kaj mislite, da je moj pismoučeni varuh sedaj prepričan bil? Hotel je še imeti ves moj umazani in počekani popir, kamor sem zavijal svoje pravice. Prav serčno rad sem mu ga privoščil, ker mi je g. predstojnik, videti, čemu da imam popir, novega dal. Nisem volje prašati, kam je del moj „corpus delicti.“ — Da sem jaz za ogleduha sposoben, zvedel sem tedaj še le v št. Pavlu in odsihmal res da glavo bolj po konci nosim! — In kaj se je dalje godilo? — Hitro jo potegnem in nisem se pred odsopel, da sem čutil domačo zemljo pod nogami, ker mi je zmirom pred očmi bilo, kaj bo, če naletim še na kakošnega tacega prebrisanega žandarja?!

Ptuje dežele.

Italija. Poglavitne točke avstrijsko-italijanske mirne pogodbe so te le: V vojski vjeti vojaki se zmenjajo. Avstrija prizna združenje Benecije z italijanskim kraljestvom. Meje ostanejo ravno tiste, kot so bile poprej. Italija plača Avstriji 35 milijonov gld. v 11 obrokih in v 23 mesecih. Italija prevzame dalje ves tako imenovani „Monte lombardo-veneto“, ki ima 3½ mil. premoženja, 66 mil. pa dolga. Tisti Benecani, ki bivajo v Avstriji, obderže pravico na avstrijsko narodnost. Vsi umetnijski izdelki, pisma in arkivi, ki pripadajo Beneciji, se brez izjeme nazaj dajo. Nekdanja med Avstrijo in Sardinijo sklenjena kup-

čija pogodba je še eno leto veljavna, da se med tem časom nova napravi. — Tudi je vzdignjen sekvester nad vsemi posestvi nekdanjih italijanskih vladarjev s prideržkom vseh tistih pravic, ki jih imajo država ali druge osebe do njih. Podeli se od obeh vlad popolno pomiloščenje vsem političkim grešnikom, zatožencem in beguncem. Železna krona se Italiji izroči. — Naš cesar se ne bo več imenoval „lombardo-beneški kralj.“

Turčija. Za Kandijote (Kretence) se zdaj ne poroča nič kaj posebno dobrega. Vstajniki namreč so sklenili, kakor piše časnik „Patrie“, pogoditi se s turškim zastopnikom, ker sta jim francoski konzul in admiral neki za trdno rekla, da jih Francoska po nobeni ceni ne bode podpirala. Ali vendar to sporočilo še ni gotovo; govori se pa in terdi vedno bolj, da bode novi francoski minister zunanjih zadev za Turke delal, kar bo mogel. Naj le dela, saj bo še jutri dan! — Ravno ta časnik tudi piše, da se je nek rusk poslanec iz Carigrada na Bulgarsko podal, zopet drugi pa da so šli v Hercegovino in Bosnijo, kar je nekako pomenljivo. Pred nekaj časom je tudi ruski poslanec v Carigradu, general Ignatiev, v gerške samostane na sv. gori in Olimpu menda z enakim namenom potoval, kajti koj potem je počil glas, da so tamkaj veliko orožja skritega našli. Rusiji je po tem takem res veliko mar za turške kristjane. — Nek drug časnik pa piše, da so Turki vojaštvo v Bosniji in Hercegovini zelo pomnožili, ker se bojé, da bi se kaj enacega kakor v Kandiji ne prigodilo in ker bodo ondodnim prebivalcem spet novo davščino naložili. Uboga raja! — Najnovejše novice povedó, da so se tudi v Tesaliji in Epiru spuntali in da je Sultan 3000 novih vojakov tje poslal. — V Kandiji je menda zdaj 40.000 turško-egiptovske vojske zbrane.

Francoska. Napeleonovo zdravje se menda nič ne boljša. Da je Napoleon sam zategadel v velikih skrbéh, lahko verjamemo. 18 let že dela in si prizadeva na vso moč, da bi prestol sebi in sinčeku svojemu ohranil, ali menda bo, kakor se zdaj kaže, vse to zastonj, ker Francozi neki čedalje bolj Napoleonu herbet obračajo in so njegovega vladanja do gerla siti, spoznavši, da se od same slave (gloire) dan danes več živiti ne morejo in da jim je pred vsem svobode treba, ki jo je pa Napoleon neusmiljeno zaterl. Tudi naša vlada naj bi dobro pomislila, s kom da se zdaj pajdaši in družji, kajti namah se lahko vse kaj družega pripeti. — Tudi je ljudstvo kaj zelo nezadovoljno, ker mora vedno več davke plačevati, zmirej vojake dajati in letos so še povodnji na več krajih neizrečeno veliko škode napravile. Tudi mehikanska nesreča in sramota vse zelo grize, — Napoleon pa je morebiti na smert bolen, kaj bo? — Sliši se, da je mehikanska cesarica v Rimu žalosti znorela, — iz Mehike pa cesar zdaj še precej dobre (?) reči poroča.

Španska. Reakcija strašno vdelduje. 23. sept. je bilo 33 oseb (generali, oficirji, časnikarji itd.) k smerti, 54 pa v prognastvo obsojenih.

Razne novice.

* „Slov. Glasnik“ za mesec oktober prinaša sledeče večje in manje sestavke; v vezanem slogu so: „Svetopolk in njegovi sinóvi“ od g. Levca; „Gomila“ od g. Krsnika; „Narodne pesmi“ od g. M. Valjavca in g. Niemčiča; „Smrt“ po M. Lermontovu od g. J. Vesela; v nevezanem ali prostem pa: „Hči mestnega sodnika“ spisuje g. J. Jurčič; „Črtice priobčuje g. Andrejčekov Jože; „Značajji iz življenja našega naroda“, spisuje g. Kočevar; „Narodne stvari“ od g. M. Valjavca;

„Ptiči z govornim petjem“; „Književni obzor“: Valenštajn, jugoslovensko, poljsko in rusko slovstvo; „Besednik“, ki obsega zanimiva sporočila iz Celovca in Ljubljane ter še nekaj družih drobtinic. — Slovenci se gajte pridno po njem!

* Voznina za prevažanje srebra 130 milijonov vrednosti iz Dunaja v Komorn je znašala 37.712 gld., od tod nazaj pa 16.000 gld.

* Pruska armada je stala v zadnji vojski 108 milijonov tolarjev; ali vse to so večidel plačale druge države, ki so se jih Prusi polastili.

* Sliši se, da mislijo ceno pri atlantiškem telegrafu na pol ali še več znižati; tako bodo podvzetniki sebi in drugim koristili.

* Pruska vlada neki namerja samoteržje s solijó ali monopol odpraviti in namesto tega solni davek vpeljati. Kdor ve, kako važna reč da je sol na vse strani, bode gotovo za to vladi veliko hvalo vedel. Želeti je, da bi se tudi v Avstriji skorej kaj takega zgodilo!

* V Gradcu je oni dan umerl p. m. l. vitez Jožef Krpan v 76. letu svoje starosti. Rajni je bil neumerlemu banu Jelačiću zvest tovarš in sodelavec l. 1848 — 49.

* Za kaloškega nadškofa na Ogerskem je neki izvoljen znani nadškof Lonovič.

* Dr. Stefan, rojen Korošec, je imenovan za pravega profesorja fizike in vodja fizikalnega kabineta na dunajskem vseučilišču.

Šole v Beljaku se prično še le 3. novembra t. l.

* Nedavno smo brali, da se je v slovečem benediktinskem samostanu na Martinjem verhu ali hribu (Martinsberg) na Ogerskem pod sedanjim letos izvoljenim opatom povse novo življenje pričelo, zlasti kar se tiče ved in znanstva. Samostanski očetje si bodo za naprej na vso moč prizadevali, bogatiti madjarsko književnost, za kar bodo menda še posebno podporo dobivali. — Pri tej priliki si ne moremo kaj, da ne bi tega zlasti našim čč. očetom. št. Paveljskega samostana živo na serce položili in jih prijazno opomnili, da naj bi se tudi oni zanaprej, kar je koli le mogoče, za slovensko književnost v nemali in jo podpirali. Spodobilo bi se to kaj zelo zanje, ker bivajo deloma na slovenski zemlji in vživajo tudi slovenski kruhek in ker njih šole obiskujejo tudi slovenski učenci. Tedaj jih k temu dvojna dolžnost veže. Zraven pa imajo tudi toliko pripomočkov, da bi lahko pred vsemi drugimi dober zgled dajali in marsikaj popravili, kar se je do zdaj iz napénih ozirov v nemar puščalo. Upajmo, da se bo pod sedanjim opatom, ki je tudi slovanskega rodu, vse to kakor se tudi že kaže, res na bolje obrnilo in da bomo za naprej mogli le vesele reči naznanjati.

* G. Prašnikar iz Kamnika prosi, naj bi se mu dovolitev za priprave ljubljansko-beljaške železnice še za eno leto podaljšala.

* G. profesor Trdina je, tako pišejo „Nar. Novice“, od službe odstavljen in v preiskavi. Ustavljena mu je ob enem tudi tretjina letne plače. Namestni profesor, g. Josip Jelačić, je pa le na vinkovsko gimnazijo v vojaško Krajino prestavljen, zato ker je menda na stroške vojaške blagajnice vseučiliščne nauke doveršil.

* Te dni beremo o neki knjižuri, ki jo je vojaški avditór, L. M. Krainc, rojen na Kranjskem in zdaj v službi v vojaški Krajini, na svetlo dal in v kateri se svojega vojaškega stališča obdeluje in razpravlja ondašnje stanje, glavne postave itd. — Prav nič se ne čudimo, da zagovarja on kot tamošnji uradnik vojaško mejo in vse njene naprave (saj tudi to ni nič novega!), —

čudimo se le, kako da se more tako prebrisan glava v razmerno tako kratkem času, popustivši vsa svoja prejšnja načela, tako popačiti in v birokratiško — vojaški sistemi odreveneti, da že tega več ne vidi, kar bi že celó slepci lahko videli! Da, gospod rojak, res ste potrebni tako dolgo, dokler obstoji po vaših mislih in prizadevah vojaška meja, in — da bi tako obstala, hotli ste, kaj ne tudi vi nekak spominek (?) postaviti. Ne bodi vam oponošeno! Res bi lahko rekli: Si tacuisses itd.

Duhovske zadeve.

Ljubljanska škofija: G. Jan. Zagorjan gre za kaplana v Rovte, g. Drag. Kurent v Dragatuš, g. Martin Jndof v Vreme, g. Mat. Jereb pa v Loški potok.

Teržaška škofija: Prestavljeni so naslednji čč. gg. duhovniki za kaplane: Janez Černegre v Sežano, Anton Rogač v Jelšane, Mih. Dobravec na Hrušico, Janez Rekar v Barko, Fran. Goitan v Lovran, Janez Varl v Moščenice, Franc Repič v Drago, Fran. Tomšič v Koprivo, Jan. Valle v Abaciji gre v Račice za administratorja, Matija Muštafa za duh. pomočnika in šolsk. učenika k. sv. Petru v Gojzdu, Mart. Prevč v Pičan, Franc Logar v Roč, Fr. Svetičič v Šterno, Škender Zamlič v Pazin, v Grizinjano gre Fr. Peculič, Peter Degras v gre v Koper za duh. pomoč. in korvikarja, Janez Lupetina v Buje, Jož. Fonda na Otok (Jsola), iz Otoka Lin Mistruci v Muje, Sebastian Markio v Buje, Peter Urseol knez od Gravis na Otok. Za župnika v Karkavcih je izvoljen g. Janez Grubisa, bivši vodnik in katehet v farnih šolah na novi Reni v Terstu. V Lindar gre g. Jan Jvič, Jož. Uršič pa v Abacijo.

Račun dohodkov in stroškov za Slomšekov spominek.

Skupnina prejšnjega računa: 2169 gld. 91 kr., dva ces. zlata, 3¼ križastega tolarja in 8 dvajsetic. — Dalje so darovali sledeči gospodje: Kožuh Matija dekan 2 gl., Jereb Matija, Gasparin Viljem, oba kaplana, Ažman Ivan vodja glavne šole, vsi v Kočevji; Judnič Ivan župnik v Polomu vsak 1 gld., Raspotnik Andrej stolni korar 10 gld., Rečický Alojzi konsist. svetovavec 5 gld., oba v Celovcu. Člani mariborske čitalnice 10 gld. Skupnina vseh dohodkov 2200 gld. 91 kr. Za poštnino se je potrošilo 33 kr., tedaj še ostaja čistih dohodkov meseca septembra 2200 gld. 58 kr., 2 cesarska zlata, 3¼ križ. tolar. in 8 dvajsetic.

(Konec pride.)

V Mariboru 1. oktobra 1866.

Matija Prelog,
denarničar.

Loterija.

Terst, 6. oktobra:

5 67 30 33 29.

Prihodnje srečkanje je 17. oktobra 1866.

Dunajska borska 11. oktobra 1866.

5% metalike	60.85
5% nacional	66.75
1860 derž. posoj	79.50
Bankine akcije	713.—
Kreditne	149.30
London	127.60
Novi zlati	6.06
Srebro	126.50